

Гвоздецький Віктор Демидович, професор кафедри правових природоохоронних дисциплін навчально-наукового інституту права Національного університету водного господарства та природокористування, доктор юридичних наук, професор, академік Української академії наук з державного управління

ЗАКОНОДАВЧО ВИЗНАЧЕНІ СУБ'ЄКТИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблема запобігання і протидії корупції в Україні, на мій погляд, на сьогоднішній день є однією з найбільш актуальних. За інформацією Міжнародної організації Transparency International, за підсумками 2018 року, Україна посіла 122-е місце із 180 країн в рейтингу «Індекс сприйняття корупції» [15].

До прийняття нового антикорупційного законодавства (2014 року), не було чіткого законодавчого визначення хто повинен протидіяти корупції в Україні [2-6].

Особливістю корупційних правопорушень є те, що вони вчинюються переважно особами, які самі створюють закони та нормативні акти і покликані намагатися примушувати інших до їх неужливого дотримання.

Незважаючи на заходи, які вживаються в Україні щодо протидії корупції, її масштаби збільшуються з року в рік. Зараз можемо з певністю констатувати, що немає жодної сфери суспільного життя, де не панувала би корупція. Тому актуальним і важливим є питання, хто має проводити заходи щодо протидії корупції і які повинні бути ці заходи.

Чинне законодавство визначило суб'єктів, які повинні здійснювати заходи протидії корупції. Відносини, що виникають у сфері запобігання корупції регулюються Конституцією України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами [1-7].

Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Вказаним Законом України визначені *спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції*, це - органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [2].

Крім того, нове антикорупційне законодавство України передбачає обмеження щодо суб'єктів відповідальності за корупційні

правопорушення, проведення попереджувальних заходів з метою запобігання і протидії корупції, що є дещо новим для вітчизняного законодавства. До таких заходів належать: обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, обмеження щодо використання службового становища, обмеження щодо одержання подарунків, обмеження щодо роботи близьких осіб; обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування [12].

Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-УІІ у Розділі II передбачено утворення Національного агентства з питань запобігання корупції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику [2].

Національне агентство з питань запобігання корупції є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітним Кабінету Міністрів України. Воно утворюється Кабінетом Міністрів України.

Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-УІІ визначено основи організації та діяльності Національного антикорупційного бюро України, як спеціального суб'єкта протидії корупції [4].

Національне антикорупційне бюро України утворюється Президентом України відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року та інших законів України, є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Завданням Національного антикорупційного бюро України є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-УІІ Національна поліція визначена як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції. [2,7].

Наказом Національної поліції України від 07.11.2015 року № 81, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», постанов Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року № 830 «Про утворення територіального органу Національної поліції», від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», затверджено «Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України», яким у пункті 3(три), Розділу II (Завдання Департаменту) передбачено, цитую: *«Боротьба з корупцією й хабарництвом у сферах, які мають стратегічне значення для економіки держави, та серед посадових осіб*

органів державної влади і самоврядування; протидія корупційним правопорушенням і правопорушенням, пов'язаним з корупцією» [7-10].

Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 2 вересня 2019 року № 841 «Про ліквідацію територіального органу Національної поліції», якою ліквідував як юридичну особу публічного права Департамент захисту економіки як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції [11].

Кабінет Міністрів України доручив Національній поліції забезпечити здійснення функцій і повноважень Департаменту захисту економіки що ліквідується [11].

Президент України Володимир Зеленський зобов'язав прийняти Закон України «Про Службу фінансових розслідувань» до 1 грудня поточного року.

Законом України «Про запобігання корупції» органи прокуратури визначені як спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Вони здійснювали координацію діяльності правоохоронних органів у межах наданих повноважень, визначених законами України (до 20 листопада 2017 року) [2, 5].

Державне бюро розслідувань і Служба безпеки України Законом України «Про запобігання корупції» не визначені як спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, але вони проводять досудове розслідування кримінальних проваджень за фактами корупційних злочинів. Так, у публікації Української Правди від 28 листопада 2017 року «НАБУ відсторонили від розслідування гучної справи про корупцію» повідомляється, що Національне антикорупційне бюро передало матеріали справи про можливу корупцію в Національному агентстві з питань запобігання корупції до Служби безпеки України для подальшого розслідування. 17 листопада 2017 року Генеральний прокурор Юрій Луценко, за клопотанням прокурора спеціальної антикорупційної прокуратури (САП), розпорядився [забрати це провадження в НАБУ](#) і передати його Службі безпеки України [14].

Суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, залежно від сфери діяльності й повноважень, можна поділити на декілька рівнів [13].

До першого рівня належать Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, органи прокуратури, які здійснюють заходи в межах повноважень, визначених Конституцією України.

Наступний рівень суб'єктів протидії корупції - це спеціально уповноважені суб'єкти, які безпосередньо здійснюють заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

До наступного рівня входять суб'єкти, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках - у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень, відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб,

інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні заходів щодо запобігання і протидії корупції, у міжнародному співробітництві.

До таких суб'єктів належать:

1) уповноважені підрозділи органів державної влади; 2) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування; 3) підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою.

Антикорупційне законодавство передбачає, що посадові і службові особи органів державної влади та місцевого самоврядування, юридичних осіб, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення працівниками відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, їх структурних підрозділів зобов'язані у межах своїх повноважень ужити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

Список використаних джерел

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996, № 30, ст. 141). //База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII //База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

3. Про засади державної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: «Закон України» від 14 жовтня 2014 року № 1699-УП // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

4. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10. 2014 року № 1698-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

5. Про Прокуратуру: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12) // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

6. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 року № 1682-VII БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580- VIII «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2019).

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», <https://zakon.rada.gov.ua>.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року № 830 «Про утворення територіального органу Національної поліції», <https://zakon.rada.gov.ua>.

10. Наказ Національної поліції України від 07 листопада 2015 року № 81, «Про затвердження Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2019 року № 841 «Про ліквідацію територіального органу Національної поліції», <https://zakon.rada.gov.ua>.

12. Гвоздецький В.Д. Оновлення адміністративно-правового механізму запобігання і протидії корупції в Україні, підтверджено Революцією Гідності. *Міліція України*. 2014. № 11-12, С. 20-29.

13. Гвоздецький В.Д. Адміністративно-правові та організаційні засади запобігання і протидії корупції в Україні: дис... д-ра юр. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 583с.

14. Українська Правда: «*НАБУ відсторонили від розслідування гучної справи про корупцію*», публікація від 28 листопада 2017 року.

15. Індекс сприйняття корупції. Джерело: Transparency International /<https://www.radiosvoboda.org>.

Герасименко Лариса Володимирівна,
завідувач кафедри забезпечення фінансової безпеки та фінансового розслідування ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Хуторянський Олександр Васильович,
директор ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Впродовж останніх двох років боротьба з корупцією в Україні отримала потужний імпульс. Це сталося завдяки удосконаленню законодавства та розбудові інституційної спроможності. Антикоруptionна реформа - одна із найскладніших та найбільш комплексних реформ, що проводить сьогодні держава. Протидія корупції є компонентом, який є обов'язковим для будь якої реформи в Україні - від сфери охорони здоров'я до енергетичної незалежності. Тому забезпечення позитивних комунікацій з метою інформування суспільства про реальні результати впровадження антикорупційної реформи, довіри до державних інституцій є важливою складовою прогресу антикорупційної реформи.

Відповідно до Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2019 рік, затвердженого